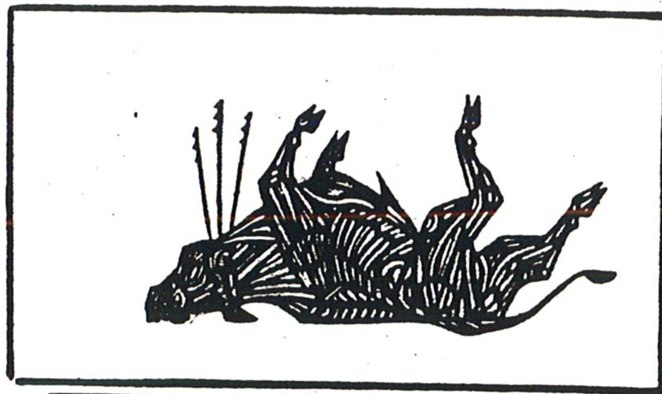
Te akinan e entrevista ku Señor Alexander Hooi.
Koleganan, Kristu di: "Laga muchanan bini serka mi".
Laga nos sigui Su ehèmpel dibino i protehá nos hobennan.

PASOBRA NOS HUBENTUT TA NA PELIGER!

J. Marchena.





"Kantika pa Mama Tera"
van Nydia Ecury

GECONCENTREERDE PIJNTRANEN VAN HOOG NIVEAU

AANTREKKELIJK

"Kantika pa Mama Tera" van Nydia Ecury (Maart '84) is een dichtbundel om te bezitten.
De uiterlijke verzorging (langwerpig formaat, heldere drukletters, tekeningen en layout van José María Capricorne) is erg aantrekkelijk.
De dichteres heeft in deze bundel een tiental gedichten geplaatst met een resp. Engelse bewerking. Enerzijds ontstonden verschillende van deze gedichten blijkens de inleiding spontaan in het Papiamentu èn in het Engels. Anderzijds heeft ze de bewuste bedoeling gehad om een aspect van onze cultuur te verspreiden op de andere Caraïbische eilanden.
Ik beperk me in deze bespreking tot de Papiamentstalige gedichten.

PESSIMISTISCH

De titel "Kantika pa Mama Tera" zou op het eerste gezicht misleidend kunnen zijn; **kantika** doet denken aan feestvieren, blijheid. **Mama Tera** roept associaties op aan liefde voor het eigen land, eventueel gebaseerd op een min of meer pantheïstische visie op het stukje grond "kaminda mi lombrishi ta derá" (waar mijn navelstreng begraven ligt: een vaak gebruik beeld in gedichten van Antillianen).

Maar de overheersende thema's in de gedichten liggen op een heel ander terrein: het oud worden en de onvermijdelijke consequentie daarvan: de dood; verder de eenzaamheid en het sterven van de illusies van de jeugd. De gedichten van "Kantika pa Mama Tera" zijn in-droevig; de dichteres heeft zichzelf genadeloos blootgelegd en het doet gewoon pijn om ze te lezen - ondergaan is een beter woord.
In het volgende fragment treffen de identificatie van de dichteres met de hulpeloze, oude vrouw en de doodsangst:

"Mi ke bo pa mi bebi:
...maske ta ún anochi
promé bo bira inmóbil,
promé bo bira kos,
ketu...
friu... (HABAI)

Duidelijk komt de eenzaamheid naar voren in:

"Mama Tera, k'a parimi,
Hesú bo yu su alma
tin di krusa
un desierto largu
anto desolá,
su so".

De desillusies:

"At'a awó...
m'a keda so
manera un mata
ku su rais kobá, ranká,
ta para seka
warda morto." (SEKURA)

DE KERN VAN HAAR DICHTERSCHAP

Hoe komt het dat iemand die met zoveel - men zou haast zeggen demonisch - genoegen het eigen leed analyseert, het kan uithouden?
Veel gedichten uit deze bundel hebben een verassend, min of meer humoristisch slot. Het werkwoord lachen komt hierin verschillende malen terug. Het is weliswaar een lachen als een boer die kiespijn heeft, een krampachtig trekken van de mondhoeken en een ontbloten van de tanden, bedoeld om de tranen terug te dwingen, maar deze zwarte humor heeft toch een functie; ze werkt als tegenwicht om een spanning te breken, die anders de dichteres zelf zou kunnen breken:

"E! Shon Bida!
Bo sa kiko?
Si no ta pasobra
mi n'por stop di yora,
lo mi a hari
te rementá!" (RUINA)

"Su doño,
den kontemplashon
di tal transformashon,
a keda ta hari,
hari,
hari so" (TRANSFORMASHON)

Dezelfde functie heeft het plotseling optredende, speelse taalgebruik binnen een overigens serieuze contekst:

"Awó
ku ta kasi
ora di hisa
or'i hisa tapa
hisa tapa warda" (NET AWÓ?)

Een belangrijk gedicht in dit verband is "Transformashon", waarin ze ingaat op de zin van het dichten in haar leven: de pijn wordt onhoudbaar en verandert langzaam in één enkele glanzende en transparante traan; het wordt iets moois en kostbaars; het wordt een gedicht. Dit is het wat haar staande houdt: het transformeren van diepgevoelde pijn in de woorden van het gedicht. En om bij deze akt de stroom van gevoelens ("mi sanger ta bira riu, riu ku ta desbordá, schrijft ze in "Amor den Silensio") enigszins in bedwang te kunnen houden, gebruikt ze de zelfrelativerende humor waar we het eerder over hadden.

LICHTPUNTJES

"Kantika pa Mama Tera" is een pessimistische bundel, die echter nergens zeurderig wordt. Deze zeurderigheid wordt in de eerste plaats voorkomen door de sterke en interessante persoonlijkheid van de dichteres, die steeds weer in staat is de lezer te boeien. Daarnaast is het artistiek niveau van alle tien de opgenomen Papiamentstalige gedichten dermate hoog, dat het steeds weer een genot is om deze geconcen-

treerde pijntranen te lezen.

zelfs zou men zich kunnen afvragen of men de bundel voldoende eer aandoet door haar volkomen pessimistisch te noemen; de laatste twee gedichten bieden lichtpuntjes, die weliswaar nog zwak zijn, maar die toch wijzen naar een mogelijke toekomstige oplossing.

In "Amor den silensio" is de woordkeus duidelijk ontleend aan het evangelie van Jezus Christus (bondat, bendishon, pas entre yu di hende, di tur siglo i siglonan, amen, resusitá, glorifikando), ofschoon de grondgedachte zuiver humaan is:"

"bo poesianan mudo
ta kantami un crecendo
di benefisensia,
bondat
i bendishon"

Maar dit was ook het ideaal van Jezus! Ook tegen haar moeder zegt ze aan het slot van het laatste gedicht "Mi mama-mi yu" (en dus ook aan het slot van de hele bundel!):

"Loke ta konta
na final
ta Amor
i su direkshon
no ta importá."

Inderdaad! AMEN! Alleen de liefde is belangrijk. En waar vinden we de ware liefde en de echte vrede anders dan bij Jezus Christus?

Jules MARCHENA.



BALOR DI LESAMENTU

Charla di apertura di "Marshé di Buki", organisa pa Asosiashon di maestronan kristian, na Landhuis Habaai, dia 8 di aprel 1984.
Charla presenta pa Señora Maria Liberia-Peters, Diputado enkarga ku asuntunan di hubentut.

Muchanan, mayornan, presentenan, mi ta aplaudi e inisiativa di A.M.K., ku a organisa e marshé di buki pa mucha aki, y pa mi ta un honor grandi ku A.M.K. a dunami e oportunidat pa habri e marshé di buki pa mucha.
Komo diputado e.o. enkargá ku asuntunan ku ta regarda hubentut, ta mi deber tambe di mustra riba e funkshon importante ku buki tin pa edukashon di mucha i pa edukashon di hende grandi, i mi por bisa pa edukashon di henter pueblo. Buki por yuda masha na enrikese nos bida.
Nos por puntra nos mes: Kiko ta nifika lesa? Ta nesesario pa nos lesa? Lesamentu ta util?
Pa mi lesamentu di buki ta masha importante. For di promé ku nos a bai kleuterskol, nos tur ta lesa buki. Mi ta bisa nos tur, pasobra un mucha peuter tambe ta LESA su buki di prenchi.
Lesamentu ta indispensabel pa nos formashon. Ora bo ta na skol, bo ta lesa buki pa sostene bo enseñansa, pues pa bo siña bo les, of pa bo prepara bo "spreekbeurt", of despues ora bo ta bai un skol avansá, pa bo traha bo "proefwerk" of "skriptie".
Pero ora bo kaba skol, i bo kier keda "up to date", bo mester sigui lesa pa bo sigui desaroya bo mes i forma bo mes.
Lesamentu den skol so no ta sufisiente; lesamentu pafó di skol tambe ta masha importante.
Kuantu hende ku pa sirkumstansia no a sigui ningun estudio avansá, of ku no a bai ningun universidat tòg a para bira hende grandi i importante den nos komunidat!